

מתחזקת הסברה שהיא טעונה גם הפשט וניתוח, אולם מסקנת הגמ' בחגיגה שאין זה הכרחי.

עולת סיני נחשבה כבמת ציבור, וקיים דיון נפרד על במת היחיד, האם היתה טעונה הפשט וניתוח.

לדעה המצריכה הפשט וניתוח – דין זה נחשב כדין יסודי בעולה, והיה מאז ומעולם, ומאידך, לדעה הפוטרת – קרבן זה היה עוד לפני הדיבור בסיני.

מחלוקת תנאים נוספת בעניין עולת סיני היא האם היתה זו עולת תמיד או עולת ראיה. לדעה שהיתה עולת תמיד –

מערכה ש. קרבנות בני נח (קטו,ב-קטז,א)

שהתיבה קלטה רק את הראויים לה (רב חסדא), או שבעלי החיים הראויים באו מאליהם (רבי אבהו).

זוהי גרסת הגמ' לפנינו, וממנה נראה שמותר היה לבני נח להקריב אפילו בעלי חיים טמאים (שפת אמת). על פי זה נראה שגם "טמאין" בברייתא מובנו שנעשתה בהם עבירה, וזה דוחק גדול. אך המהרש"א מגיה בתשובת רבי שמואל בר נחמני, וכך בכמה כתבי יד, "מאותן העתידין ליטהר"³. כך כתבו גם תוס' (ע"ז ה,ב ד"ה מניין, הראשון), שמשמע בגמ' כאן שבהמה טמאה אינה ראויה לקרבן בני נח (אם כי, מלשון "משמע" נראה שאין הדבר ברור).

טריפה זקן וסריס

הגמ' דורשת את הפסוקים שנאמרו לנח: "ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התבה לחיות אתך" (בראשית ו,יט); "גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות זרע על פני כל הארץ" (שם ז,ג). "מכל החי מכל בשר" ממעט מחוסר אבר, שכן הפסוק מתפרש: "הבא בהמה שחיין ראשי איברים שלה". טריפה התמעט מ"לחיות זרע", או, לדעה שטריפה ראויה להוליד, מ"אתך", בדומין לך. הגמ' מבארת (עיין רש"י ד"ה קמ"ל) שהמילים "לחיות זרע" מגלות על מטרת הבאתם של בעלי החיים, ומלמדות לדרוש "אתך – בדומין לך" למעט גם זקן וסריס.

לגבי מחוסר אבר מפורש בגמ' שהקרבנו נאסרה לבני נח, אך לגבי שאר הפגמים שהוזכרו כאן, טריפה זקן וסריס, לא מפורש בגמ' האם התמעטו רק מביאתם לתיבה, משום שאינם מתאימים למטרה "לחיות זרע", או שמא התמעטו גם מהקרבה לבני נח.

תוס' בעבודה זרה (ה,ב ד"ה מניין, השני) מקשים על הדרשה למעט מחוסר אבר: הרי הפסוק "מכל החי מכל בשר" נאמר על בעלי החיים הטמאים, והללו אסורים גם

עבודת ה' בהקרבת קרבנות לא נתחדשה במתן תורה, אלא ימיה כימי האנושות מראשיתה. מפורש בתורה שקין והבל הקריבו קרבנות, וכן נח אחרי המבול, וכך נאמר מספר פעמים על אברהם יצחק ויעקב. על פי מסורת חז"ל, כבר אדם הראשון הקריב קרבן (עבודה זרה ח ע"א). המושג "בני נח" לעניינו עוסק בכל תקופה זו, מאדם הראשון ועד מתן תורה, ואף לאחר מכן ביחס לגויים. הסוגיה עוסקת בשאלה, מהו סוג הקרבנות שהקריבו בני נח: אילו בעלי חיים הוכשרו לקרבנם, ומהו סוג הקרבן: עולה או גם שלמים¹.

הגמ' אומרת שגויים רשאים להקריב בבמה אף בזמן שבית המקדש קיים ובזמן הזה. לפיכך יש לברר, האם הדיון בסוגיה כאן נאמר כהלכה למעשה לגבי קרבנות הגויים, או שמא לאחר מתן תורה, כשנתחדשו הלכות הקרבנות לישראל, השתנה גם דינם של בני נח.

"טהורים - אבל לא טמאים"

הסוגיה פותחת בברייתא (קטו,ב) וזו לשונה: "עד שלא הוקם המשכן – הכל כשירין ליקרב: בהמה חיה ועוף, זכרים ונקבות, תמימים ובעלי מומים, טהורים אבל לא טמאים, והכל קרבו עולות". רב הונא מביא מקור להבחנה בין טהורים לטמאים מן הפסוק על קרבנו של נח (בראשית ח,כ): "ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח". על כך מקשה הגמ': האם היו טמאים וטהורים בימי נח? הרי רק לאחר מתן תורה נאמר לישראל איזהו בעל החיים הטמא ואיזה טהור! ומשיבה: "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מאותן שלא נעבדה בהן עבירה"². כלומר, "טהור" שבפסוק איננו במובן של הכשר באכילה לבני ישראל. כיצד ידע נח מי הם בעלי החיים שלא נעשתה בהם עבירה? הגמ' מבארת

אישות לבהמה? ומשיבה כאמור. ממילא, הגרסה בדפוסים כאן תמוהה: הרי גם על בעלי החיים הטמאים נאמר באותו פסוק: "ומן הבהמה אשר לא טהורה הוא שנים איש ואשתו", אם כן גם עליהם נאמר בגמ' בסנהדרין שעוברי העבירה לא נקלטו בתיבה, או לא באו כלל. כיצד, אם כן, הבחין נח מאיזה מין יקח שבעה ומאיזה שניים? על כרחך אלו שנעשתה בהם עבירה לא היו בתיבה כלל, ואילו ההבחנה בין הטהורים לטמאים היא בין הכשרים לאכילה לבין האסורים באכילה. המהרש"א, על פי הגהתו, גורס כאן "כדבר חסדא" וכו', כלומר, רב חסדא ורבי אבהו אמרו את דבריהם בעניין שם, והגמ' מתרצת על פי דרכם גם כאן.

1. שאר מיני הקרבנות: חטאת ואשם, בכור מעשר ופסח, אין ספק שנתחדשו בישראל דווקא.

2. שנוקקו רק לפני זוגם (רש"י סנהדרין קח,ב), או שדבקו במינים (רש"י בראשית י,כ; מהרש"א בסנהדרין שם).

3. בגמ' בסנהדרין (קח,ב) הובאו דברי רבי שמואל בר נחמני, בנוסח "מאותן שלא נעבדה בהן עבירה", וכן דברי רב חסדא ורבי אבהו, על הפסוק (בראשית ז,ב): "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה איש ואשתו", ועל כך שואלת הגמ': האם יש

באותה דרך, שמכיוון שבאלו שיש מהן למזבח, בעלי החיים שבתובה, הטריפה פוסלת – הוא הדין בעגלה. עצם קביעת הירושלמי שהטריפה פסולה לתיבה מבוארת גם בבבלי כאן, אבל הירושלמי מסביר זאת בכך ש"יש מהן למזבח", ואף לומד מהתיבה לעגלה המכפרת, ומוכח שהטריפה פסולה לקרבן.

קרבן נח ובניו. לאחר המבול העלה נח עולות מן הבהמה והעוף (ביד העומד בחזית התמונה). "וירח ה' את ריח הניחוח ויאמר ה' אל לבו לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם" (בראשית ח, כא).

קרבנו של נח מהווה דוגמא לקרבנותיהם של "בני נח", ככינוי לאנושות בכללה פרט לעם ישראל, באשר לדרכי ההקרבה של קרבנותיהם בבמות. הגמרא בעבודה זרה (ה ע"ב) אף אומרת שקרבנות הגויים לעבודה זרה נעשו על פי הדוגמא שהכירו מהקרבנות לה', "ודומיא דקרבנות שנהגו אבותיהם לשמים הן נוהגין לעבודת כוכבים שלהן" (רש"י).

המחלוקת על הבאת שלמים

בברייתא נאמר שקודם מתן תורה "הכל קרבו עולות". הגמ' מקשה על כך מן הפסוק: "וייבחו זבחים שלמים לה' פרים" (שמות כד, ה), ומתרצת, לפי גרסת רש"י והשטמ"ק (אות ח): "לכל קרבו עולות". רש"י מפרש ש"לכל" היינו: לבני ישראל ולבני נח, ואין כוונת הברייתא לומר שעד הקמת המשכן היו רק עולות, אלא שהעולות קרבו לכל בני האדם, ואילו לבני ישראל משעת מתן תורה ואילך קרבו גם שלמים.⁷

המיוחס לר"ח, שאף הוא גרס "לכל", מפרש אחרת: הכל קרבו בתורת עולות, שכל הבשר נשרף, אך היתה הבחנה בין עולות לשלמים: העולה נשרפה כולה כאחת, ואילו בשלמים האימורין הוקטרו לבד והבשר לבד, "ולא זה וזה

לבני נח" (כדמשמע פרק בתרא דזבחים, וראה לעיל). כיצד, אם כן, לומדים ממנו על קרבנם? ועוד: תוס' קובעים בפשטות שזקן וסריס לא נאסרו לבני נח,⁴ למרות שאינם ראויים לתיבה, ועל פי הנחה זו הקשו, מה הראיה שמחוסר אבר נאסר, ושמה התמעט רק מן התיבה? על כך משיבים תוס', שזקן וסריס אינם ראויים משום שאינם מתאימים "לחיות זרע", ולכן אין ראיה מהתיבה לפוסלם לקרבן, אבל מחוסר אבר, שראוי לחיות זרע, על כרחך התמעט משום שאינו ראוי לקרבן.⁵

תוס' אינם מזכירים את הטריפה, ולא ברור מדבריהם האם היא כשרה לקרבן. לכאורה על פי תירוצם יוצא, שלפי השיטה שטריפה אינה יולדת – יש להניח שהטריפה התמעטה רק משום שאינה ראויה "לחיות זרע", וכשרה לקרבן, ולפי השיטה שהיא יולדת – נפסלה מקרבן; ומסברה הרי זה תמוה, שדווקא השיטה שמחשיבה את הטריפה כגורעה יותר תכשירנה יותר לקרבן.

שאלה זו שנויה במחלוקת ראשונים ואחרונים. בתוס' רבנו אלחנן (עבודה זרה שם) הקשה כקושיית תוס' שם, וכתב בפירושו: "ולא מצינו שנאסרה טריפה לבני נח". לעומתו, בפירוש רבי חיים מבעלי התוספות על התורה, פרשת ויקרא, כתב שטריפה אסורה לבני נח.⁶ אף באחרונים מצאנו דעות שונות בנושא: יש שהבינו מהסוגיה כאן שטריפה אסורה לבני נח (מהרש"א ע"ז ו,א וקרן אורה סוטה מו,א), ויש שכתבו שאינה ראויה לתיבה אך לא נאסרה לקרבן (פנים מאירות, מראה כהן וחיבת הקודש).

בירושלמי בסוטה (פ"ט ה"ה) משמע להדיא שהטריפה פסולה להם, וזו לשונו: "מחוסרי איברין מהו שיפסלו בה [בעגלה ערופה]? – אפילו בקרבנות בני נח אינם! לא כן אמר רבי יסא, פשט רבי לעזר לחברייא: 'ומכל החי מכל בשר' – שלימין באיבריהן! תמן יש מהן למזבח, ברם הכא אין מהן למזבח. רבי חונה בשם רבי ירמיה: מכיון דאת אמר: כפרה כתיב בה כקדשים – כמי שיש מהן למזבח. טריפה מהו שתיפסל בה? מכיון דאת אמר יש מהן למזבח טריפה פוסלת בה – בהי פשיטא לך שהטריפה פוסלת בה". פירוש: הירושלמי דן האם עגלה ערופה המחוסרת אברים כשרה, ומכריע שלא, משום שמחוסר אברים פסול אפילו לקרבנות בני נח; ואמנם העגלה איננה למזבח, ואילו בעלי החיים שבתובה יש מהם למזבח, אבל מכיוון שהעגלה מכפרת כקדשים – לא גרעה מקרבנות בני נח. לאחר מכן הירושלמי מסתפק על עגלה ערופה שהיא טריפה, ומכריע

4. קצת משמע כך בתורה (ויקרא כב, כד-כה ורש"י שם), האוסרת לקבל במקדש בעל מום וסריס מבן נכר, ומשמע שהם נוהגים להקריבו.

5. לעניין קושייתם הראשונה כותבים תוס' שבעלי החיים הטמאים אכן יכלו לבוא לתיבה מחוסרי אבר, ועל כרחנו נעמיד את הפסוק "מכל החי מכל בשר" לעניין הטהורים. אבל בתוס' ר"ד שם (מהדורה תנינא) פירש אחרת, ש"שנים מכל" נאמר תחילה על כל המינים, טהורים וטמאים, ולאחר מכן היה ציווי להוסיף על הטהורים, ונראה שכוונתו לומר שמחמת הצורך להקריב את הטהורים נדרש נח להביא גם את הטמאים כשהם שלמים, וכן מפורש בתוס' רבנו אלחנן בע"ז שם. בפרט מובן הדבר

לפי הסברה שנח הביאם עד התיבה ורק שם התבררו הטהורים והטמאים.

6. ולפיכך תמה על הצורך בדרשה לפסול טרפה במקדש, הרי כבר לבני נח נאסרה. דבריו מובאים ב'כנסת הראשונים' במנחות ו, וציין שכדבריו הקשה גם בעל 'ערכי תנאים ואמוראים', ערך רב יצחק בריה דרב אידי.

7. בירושלמי במגילה (פ"א ה"א, הובא במערכה הקודמת) נראה, שלפי הדעה שלא קרבו שלמים לבני נח הרי זה אפילו לאחר מתן תורה, על כל פנים עד הקמת המשכן (וכן נראה בבראשית רבה פרשה כב, ה, מובא להלן הערה 11), ולכן תירצו את הפסוק על שלמים במובן של "שלמים בגופם", ללא הפשט וניתוח.

לגבי סוג קרבנותיהם של גויים במקדש: לדעת ר' יוסי הגלילי הם מביאים גם שלמים, ולדעת רבי עקיבא – עולה בלבד. מחלוקתם סובבת על הפסוק (ויקרא כב, יח): "איש איש מבית ישראל ומן הגר בישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה' לעולה". "איש איש" מרבה גויים, שנודרים ונודבים כישראל, ונחלקו האם רק "לעולה", ככתוב בסיפא, או ש"לכל נדריהם ולכל נדבותם" מרבה קרבנות נוספים: שלמים, עצים ולבונה, ועוד.

הרש"ש והשפת אמת קישרו בין מחלוקת האמוראים בסוגיין לבין מחלוקת תנאים זו. בשפת אמת למד זאת מהדרשה הנ"ל על "עורי צפון", ממנה משתמע שמחלוקת האמוראים עוסקת גם במקדש, שהרי בבמה אין הקרבה בצפון¹². אולם בקרן אורה סובר שהמחלוקת אינן תלויות זו בזו: המחלוקת כאן עוסקת בבמה קודם מתן תורה, והמחלוקת שם היא לאחר מתן תורה, ולדעת ריה"ג שם, שהתורה ריבתה קרבן שלמים בגויים, אכן רשאים הם להביאם גם בבמה, וראה להלן.

קרבנות הגויים בבמה לאחר מתן תורה

לשון הברייתא (קטו, ב): "עד שלא הוקם המשכן... הכל כשרין ליקרב... ונכרים בזמן הזה רשאים לעשות כן". בפשטות הסיפא מוסבת לא רק על עיקר היתר הבמה, אלא על כל האמור לעיל, שקרבנם יכול להיות מכל בעל חיים טהור, ואפילו בעל מום.

כך נראה גם מהמימרא של ר' אלעזר (קטו, א): "מניין למחוסר אבר שנאסר¹³ לבני נח...". שבעל מום שאינו מחוסר אבר מותר להם, כהלכה למעשה. עוד מצינו בגמ' בתמורה (ז, א), שהפסוק על בעלי מומים: "ומיד בן נכר לא תקריבו" (ויקרא כב, כה) בא לחדש: "הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים, לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן, קמשמע לן", כלומר, היתה הוזה-אמינא שגם כאשר גוי הביא את קרבנו למקדש יהיה כשר להקריב בעל מום, ולכן בא הכתוב למעטו. משתמע להדיא שגוי בבמה שלו מותר להקריב כך אף לאחר מתן תורה, כשהמקדש קיים. וכך פירש רש"י (ויקרא כב, כה): "נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים – לא תקריבו לו בעל מום. ואף על פי שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בני נח אלא אם כן

נאכלין, כעולות, והרי לא קרבו להאכל לבני נח⁸. משתמע שרצונו לומר שהאימורין הוקטרו בתורת הקרבה, ואילו הבשר נשרף כעין שריפת פסולי המוקדשין או בשר החטאות הפנימיות, ועיקר הברייתא לומר שלא היתה אכילת קדשים לבני נח.

הגמ' מביאה מחלוקת בין ר' אלעזר לבין ר' יוסי בר' חנינא בשאלה האם בני נח הקריבו שלמים⁹, ומתוך כך נחלקו בפירושם של כמה פסוקים: א. "והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן" (בראשית ד, ד), האם הכוונה לחלב האימורים, או לחלב במובן של חלק מובחר וטוב ("ואכלו את חלב הארץ", בראשית מה, יח)¹⁰. ב. "גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות" (שמות י, כה), לפי הדעה שלא הקריבו שלמים פירושו שהזבחים יהיו לאכילה ולא לקרבן. ג. הפסוק על יתרו: "עולה וזבחים לאלהים" (שמות יח, יב), ואין לפרשו לאכילה גרידא. מהרש"א, תלוי בשאלה האם יתרו בא לפני מתן תורה או אחריו.

לשון הגמ': "מאי טעמא דמאן דאמר לא קרבו שלמים לבני נח? דכתיב: 'עורי צפון ובואי תימן' (שיר השירים ד, טז), תתנער (תסתלק) אומה שמעשיה בצפון (קדשי קדשים בלבד) ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום"¹¹. הדרשה מעוררת תמיהה: וכי כל כך פשוטה דרשה זו, עד שאפשר לעשות ממנה הוכחה ומקור שאין שלמים לבני נח? נראה, אפוא, שיסוד שיטה זו בסברה, והפסוק מלמד אותה: "לפי שאינן ראויין שיהנו מהקרבן שקצתו נקרב לגבוה, ולכן היה כולו כליל, אבל לישראל חידוש הוא שחידשה תורה שהם ראויים לזה" (יפה תואר, בראשית רבה פרשה כב, ה, וראה עוד שם בשם הרמ"ע מפאנו). ישראל הם "בנים אתם לה' אלהיכם", וראויים לאכול משולחן גבוה, ואכילתם מקדשת את חייהם. לעומת זאת הגויים אינם ראויים לאכול משולחן גבוה וגם אינם חפצים בכך, כדברי הגמ' במנחות (עג, ב) שהגוי "לבו לשמיים" ואינו רוצה שקרבנותיו יאכלו, ועבודת ה' שלו מנותקת ומופרשת מחיי המעשה.

קרבנות הגויים במקדש

מפורש בתורה שקרבן הגויים במקדש חייב להיות תמים: "ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה" (ויקרא כב, כה). בגמ' במנחות עג, ב מובאת מחלוקת תנאים

8 – בתורה שלמה' (משפטים, מילואים סי' כט) סובר שהמיוחס לר"ח פירש כך את הירושלמי במגילה המובא בהערה הקודמת. אך הדבר תמוה, כיצד הובדלו האימורים מן הבשר אם לא היה הפשט וניתוח?

9. בגמ' כאן: "חד אמר... וחד אמר", ולא נתפרש מי אמר מה, אבל בירושלמי (מגילה פ"א ה"א) ובבראשית רבה (פרשה כב, ה) נאמר שר' אלעזר הוא האומר שהקריבו שלמים וריב"ח סובר שעולות בלבד.

10. הפרשנים הקשו על השיטה הראשונה: הרי עד המבול נאסר על בני האדם לאכול בשר (סנהדרין נט, ב), וכיצד יתכן שהבל אכל מבשר קרבנו? הרז"ק מסביר שהבל לא אכל, והבשר הושאר "לחיה ולעופות". פירוש אחר: נאסר עליהם להמית בעל חיים כדי לאוכלו, אבל לאחר שנשחט לקרבן – מותר היה גם לאכול את בשרו (יפה תואר, לבראשית רבה שם).

11. בבראשית רבה פרשה כב, ה נדרש הפסוק לפי דעה זו בסגנון אחר: "עורי צפון

12. על פי דרכו של מדרש בראשית רבה בביאור הפסוק, ראה בהערה הקודמת, אין ראייה לכך. אך גם על פי הגמ' כאן אין הדברים מוכרחים: הצפון והדרום כאן הם סימן בעלמא לעולה ושלמים, שכל מעשי הגויים הם קרבנות הראויים לצפון בלבד (עולת שלמה קטו, ב).

13. מהלשון "שנאסר" ניתן להבין שהדברים אמורים על העבר בלבד, קודם מתן תורה, אולם במקבילה בעבודה זרה (ה, ב, ונא, א) הנוסח: "שנאסור".

על במה של גויים ולא רק על קרבנותיהם במקדש, מסתבר שהגויים בזמן הזה אינם רשאים להביא חיה ובעל מום, שהרי נאמר בפסוק הבא: "לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים". אם כן, כל הסוגיה עוסקת כאן עוסקת בזמן שקודם מתן תורה בלבד.

סיכום

בני נח הותרו להקריב בעלי חיים טהורים, אך לא טמאים. על פי גירסת הגמ' לפנינו משתמע ש"טמאים" הם אלו שנעשתה בהם עבירה, אבל הגרסה הנכונה ש"טמאים" כפשוטו (מהרש"א).

הגמ' לומדת מפסוקים שמחוסר אבר וטריפה וזקן וסריס לא התקבלו בתביבת נח, ומוכיחה מכך שמחוסר אבר פסול לקרבן. תוס' בעבודה זרה נוקטים שזקן וסריס כשרים, ורק לא התקבלו לתיבה, ואילו לגבי טריפה מצינו מחלוקת ראשונים ואחרונים. בירושלמי בסוטה מוכח שגם טריפה אסורה לבני נח. בעל מום כשר בקרבנותיהם.

נחלקו אמוראים האם בני נח הקריבו שלמים. לדעה שלא, יש מי שאומר שהביאו שלמים אך בשרם לא נאכל, אלא נשרף בנפרד מן האימורים (המיוחס לר"ח).

הסוגיה כולה עוסקת בקרבנות בני נח קודם מתן תורה, אך נאמר בברייתא ש"גויים בזמן הזה רשאים לעשות כן". יש אומרים שכל ההלכות הללו נוהגות גם בבמותיהם אחרי מתן תורה (משנה למלך). ויש אומרים שהגויים רשאים להקריב בבמותיהם רק קרבן הכשר לישראל, משום שהברייתא המתירה להקריב חיה ובעל מום וכדומה איננה להלכה (חסדי דוד). אפשרות אחרת: "רשאים לעשות כן" נאמר על עצם ההקרבה בבמה, אבל לגבי טיב קרבנותיהם, משעה שניתנו הלכות הקרבנות לישראל הוגבלו גם קרבנותיהם של הגויים.

לגבי קרבנות הגויים במקדש נחלקו תנאים האם מקבלים מהם שלמים. הרמב"ם פסק שמקבלים מהם עולות בלבד, וגם בבמותיהם אין להם אלא עולות.

מחוסרי אבר, זאת נוהגת בבמה שבשדות, אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבוהו.

הרמב"ם (הל' מעשה הקרבנות יט,טז) לא הזכיר דבר זה, וכתב באופן סתמי: "והגויים מותרין להקריב עולות לשם בכל מקום שהוא". במשנה למלך כתב כאמור, שגם חיה ועוף ובעלי מומים כשרים לכך, אולם בחסדי דוד (זבחים יג,א) פירש את לשון הרמב"ם, שהעולות המותרות לגויים הן כדוגמת עולותיהן של ישראל, בקר וצאן מן הזכרים התמימים בלבד.

לדעתו הרמב"ם דחה את הברייתא מהלכה, משום שבמעשהו של רבא המובא בסוגיה מבואר שאפילו עצים שנשתמש בהם הדיט פסולים למזבח של גוי, כל שכן קרבן בעל מום!¹⁴ והוסיף בחסדי דוד להסביר, שדין זה תלוי במחלוקת התנאים (לעיל מה,א) האם יש חיוב שחוטי חוץ בקרבנות הגויים: לדעה שחייבים עליהם – הרי זה משום שהם קרבנות רגילים, ולדעה הפוטרת – הרי זה משום שקרבנם מיוחד. הרמב"ם בהלכה זו פסק בחדא מחתא שיש חיוב שחוטי חוץ על קרבנות הגויים וכן שקרבנם הוא עולה רגילה, משום שדינים אלו תלויים זה בזה.

יש מקום לדחות את ראייתו ממעשהו של רבא: רבא לא פסל מדינא את העצים שנשתמש בהן הדיט, אלא קבע כך כהידור בעלמא, כמו פרטים אחרים במעשהו (ראה במערכה הבאה). ומה שהקשה אביי ורצה להוכיח שאין זו חובה, אפשר שכוונתו כך: אם בבמת ישראל אין זו חובה, ומצאנו שדוד לא דקדק כלל בדבר בקרבנו בגורן ארוונה – אין עניין להדר כך בשל בני נח.

על פי הבנת בעל חסדי דוד ברמב"ם אפשר להסביר את מקורו אחרת: הרמב"ם סובר כדרכו של הקרן אורה הנ"ל, שהמחלוקת כאן עוסקת רק בזמן שקודם מתן תורה, ולאחר מתן תורה לדעת ריה"ג התחדשו בגויים גם קרבנות שלמים בבמותיהם (והרמב"ם פסק שיביאו בבמה עולות בלבד כפי שפסק גם לגבי קרבנותיהם במקדש, הל' מעשה הקרבנות ג,ב). על פי הנחה זו, שהפסוק בויקרא "איש איש" מלמד גם

מערכה שא. קרבנות גויים בזמן הזה (קטז,ב)

מקור ההיתר ועניינו

הגמ' לומדת את היתר ההקרבה מן הפסוק על איסור שחוטי חוץ: "דבר אל... בני ישראל... איש איש... אשר ישחט שור או כשב" (ויקרא יז,ב): "בני ישראל מצוין על שחוטי חוץ, ואין הגויים¹ מצוין על שחוטי חוץ". דרשה זו מעוררת שאלה: מדוע יש צורך במיעוט מיוחד להתיר זאת? הרי כל

הגמרא קובעת שאיסור הבמות נאמר לישראל בלבד, ואילו הגויים מותרים להקריב בבמה, הלכה למעשה. הגמרא אף מתארת כיצד נעשה הדבר בפועל, בימי רבא. במערכה הקודמת נדונה השאלה איזו בהמה יכול הגוי להביא, ומדוע סוג קרבנו, וכאן נעסוק בפרטים נוספים: כיצד ראוי שהגוי יקריב את קרבנו, ובאיזו מידה מותר לישראל לסייעו בכך.

¹ שנלמדו מפסוק בויקרא: "על העצים אשר על האש אשר על המזבח" (ויקרא א,ח)?
1. לפנינו "העובדי כוכבים", והוא משיבושי הצנזורה.

¹⁴ יש להוסיף, שהיתר חיה ועוף וכו' פירושו שההלכות שנאמרו בספר ויקרא נאמרו לישראל בלבד, ולא לבני נח. אם כן, מדוע רבא פוסל עצים משומשים,